Die digitale Landesbibliothek Oberösterreich

oö landes bibliothek

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:
Director: Mag. Renate Plöchl
Deputy director: Mag. Julian Sagmeister
Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek
Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:
Email: landesbibliothek(at)ooe.gv.at
Telephone: +43(732) 7720-53100

interiorem:puta per eſtimatiuam poteſt aliqd cognoſci.qͦ
nõ cognoſcit per ſenſuꝫ exteriorẽ.lꝫ forte ſpes illiꝰ ſit in ſenſu
exteriori.ſicut ponit de cognitione ſbe per itellectũ quã nul-
lus ſenſus cognoſcit.lꝫ ſm eos ſba multiplicet ſpẽm ſuã cuꝫ
ſpẽ accñtis.ꝙ aũt ſenſus non cognoſcit ſpẽm illaꝫ que tñ eſt
in ipſo ſenſu.hoc eſt ꝓꝑ defectũ v̈tutis ſenſitiue.nõ ſpẽi repñ
tãtis.ſicut mediũ nõ videt colorẽ:lꝫ in medio ſit ſpẽs coloris.
gcqd ſit de ſba.Exẽpla.n.ponimꝰ non vt ita ſint ex ꝑmo ꝑo-
rum.tñ ꝓbabile videt ꝙ cũ ſpẽ accñtis ſimul cõmultiplicet
ſpẽs nociui ⁊ vtilis:lꝫ nõ ꝑcipiat nociuuꝫ ⁊ vtile ſenſu exte-
riori ꝓꝑ ꝺfectũ ſenſus illiꝰ.tñ ꝑcipit a ſenſu iteriori.puta ab
extimatiua que ſub itentionibꝰ ſenſatis ſubfodit intẽtiões
nõ ſenſatas ſm Auice.ſic.n.ouis vidẽs lupũ ſtatiꝫ apprehẽ-
dit inimicitiã lupi.⁊ hoc mõ poteſt hr̃e actuꝫ prudentie cir-
ca talia.ſ.fugiendo vel proſequendo.

¶ Hoibus aũt ſcia ⁊ ars per experimẽ
tũ euenit:expientia qdẽ enim artẽ fecit:
vt ptholo.recte dicẽs.ſꝫ in expiẽtia caſũ.

Queritur Utrũ ex expimentis gñet
ars. Et videt ꝙ nõ.nam
ſm phꝫ in lr̃a.hr̃e qdẽ acceptionẽ in multis
ſingularibꝰ expimenti eſt.hr̃e aũt in oibꝰ ar-
tis eſt.ſꝫ ex multis nõ pȯt ꝯcludi oia.qꝛ eẽt
falſa ꝯñtis.g̊ ex expimẽtis ñ gñat ars.¶ P̄.
habet ex lr̃a ſequẽti ꝙ expti ſciunt qꝛ ſolũ.ſed artifex ꝓꝑ qd.
ex cognitione aũt qꝛ.nõ ꝯcludit cognitio ꝓꝑ qd:qꝛ nobilius
dꝫ eſſe inferẽs q̃ꝫ illatũ.⁊ gñans gñato.ſaltem nõ impſectiꝰ.
ergo ⁊c̃.¶ P̄.ſi ex experimentis ſit ars opꝫ ꝙ ly ex:dicat cir-
cũſtantiam alicuiꝰ cãe.q̃rto cuiꝰ:nõ finalis.pꝫ.qꝛ finis eſt po
ſterior in eſſe eo cuiꝰ eſt finis.expimentũ aũt precedit artẽ.nec
formalis.vel mãlis.qꝛ forma ⁊ mã ſunt ptes rei ⁊ inexiſtunt
rei.cognitio aũt expimentalis eſt ſingulariũ qͦ nõ eſt pars
cognitionis vl̃is que habet per artẽ.nec dicit habitudinem
efficiẽtis.qꝛ vel vniuoci.vel equiuoci.nõ ꝑmo mõ qꝛ tũc cã-
tum ⁊ efficiẽs eẽnt eiuſdẽ ſpẽi.qͦ eſt falſum.nec ſcͦo mõ.qꝛ
tũc cã efficiens eſſet nobilior ſuo effectu.qͦ eſt falſum in ꝓ-
poſito.qꝛ ars nobilior eſt expimento.¶ P̄.ars ⁊ ſcia inſunt
nobis a nã.ergo nõ gñantur ex expimento.ꝯñtia eſt euidẽs.
añs probat a Platone.ipſe.n.Plato queſiuit ab vno pue-
ro de geometria directe qui nũq̃ꝫ didicit eam.qui recte iter
rogatus de ꝑncipijs geometricis ⁊ ꝯ̊nibꝰ.recte rñdit ad oia.
tũc ſic nullus recte iterrogatꝰ recte rñdet ad ea que ig̊rat.ſed
iſte puer recte interrogatꝰ recte rñdit.⁊ tñ nunq̃ꝫ didicit.ergo
a nã habuit.¶ P̄.ſicut ex vna memoria non gñatur vnum
experimentum.nec ex vno expimento ars.vt pꝫ in lr̃a.ergo
nec io ex multis.ſed multa experimẽta ſunt multe cognitio
nes eiuſdem ſpẽi.qꝛ multorum ſingularium in vna ſpẽ.ſed
multa accñtia eiuſdem ſpẽi non poſſunt eſſe in eodem ſub-
iecto.ex quinto huius.ergo nec multe tales cognitiones in
eadeꝫ potentia experimentatiua.ſiue illa ſit cogitatiua.ſiue
alia quecũq̃ꝫ.ergo nunq̃ꝫ gñatur ars ex expimentis.qꝛ nõ
poſſunt eſſe plura ſimul.Preterea.Auguſti.in libro 83.qõ-
num capitulo vltimo dicit.ꝙ a ſenſibilibꝰ non eſt expectan
da ſincera v̈itas.quod probat:quia omne ſenſibile eſt con-
tinue mutabile.ſed de talibus non eſt certa apprehenſio ſen
ſitiua.⁊ per conſequens ex talibus non habetur ars que eſt
certa notitia.¶ Contra.philoſophus hic in littera.⁊ ſecun-
do poſteriorum.

Reſpondeo In iſta qõne ꝑmo ꝑmittã aliqua
neceſſaria.Scͦo dicã ad qõnem.

Quantum ad ꝑmũ ꝑmitto vnũ.ſ.ꝙ ars vel ſcia
dupl̃r habet in nobis vel ꝑ iuẽtiõeꝫ.
vel per doctrinã.omne.n.qͦ quis nouit.aut diſcẽs:aut iue-
niens nouit.primo poſteriorꝝ.¶ Circa qͦ dico tria per ordi
nem.Primo dico ꝙ ſcia habita per iuẽtionẽ eſt ſimpl̃r ꝑor.
Probatio huius.nullus enim docet niſi qͦ didicit per do-
ctrinã ab alio vel per iuẽtionẽ.ſi per inuẽtionẽ:habet ꝓpoſi
tũ.ſi per doctrinaꝫ ab alio.querit de illo alio.qꝛ vel habuit
per doctrinã.vel per inuẽtionẽ.⁊ tunc vt prius.vel ergo erit
preceſſus in iſinitũ.vel ſtabit ad habẽtem ſciaꝫ per iuẽtionẽ.
¶ 2m dictũ eſt ꝙ de iſtis modis ſciẽdi eſt ſic̃ de ſanatiõe.qñq̃ꝫ
enim nã eſt ita potẽs ꝙ ſine adiutorio extrinſeco inducit ſa
nitatem.qñq̃ꝫ aũt ꝓꝑ ſui debilitatẽ indiget adiutorio extrin
ſeco:⁊ a ſe non ſufficit.hoc pꝫ ad ſenſum.tunc etiam illud re
quiſitum extrinſecũ eſt tanq̃ꝫ inſtrumentũ.ipſa autem natu
ra adiuta eſt principal̃r ſanans.ſimil̃r in propoſito.nam.in
quibuſdam naturale lumen intellectꝰ eſt ita potens ꝙ ex ſe
ſufficit ꝙ applicet principia ad ꝯ̊nes.⁊ tunc dicit ſcia gene-
rari vel acquiri per inuentionẽ.qñq̃ꝫ autem a ſe non pȯt.⁊
tunc iuuat ex qbuſdam ſignis ſenſibilibꝰ ſibi a docẽte ꝓpoſi
tis per que docẽs exprimit applicationẽ ꝑncipiorꝝ ad ꝯ̊nes
q̃s apud ſe hꝫ.⁊ adiſcẽs ꝯcipit ⁊ in v̈tutẽ luminis ꝓprij itel
lectus ꝯ̊ni aſſentit quam videt eſſe deductam ex principijs
ſibi prius notis.ita ꝙ illa ſigna ſe habent vt inſtrumẽtũ:ſed
lumen itellectꝰ ſe habet vt agens principale iducens ſciam.
⁊ tunc ſcia dicit acquiri per doctrinam.¶ Tertium dictũ eſt
quod ſequit ex ſecũdo ꝙ ſcia habita per iuẽtionem aſſimi-
lat prime ſanatiõi qꝛ nõ idiget extrinſeco adiutorio.habita
aũt per doctrinã ſecũde ſanatiõi.pꝫ de ſe.¶ Scͦm qͦ ꝑmit
to eſt.ꝙ ois nr̃a cognitio ſiue ptinet ad ſenſitiuam iteriorem
puta imaginatiuã.memoriã.ſenſum cõem.⁊c̃.ſiue ad itelle
ctiuam:orit a ſenſu.¶ De ſenſitiua iteriori quo modo de-
pendet ⁊ orit a ſenſu.poteſt colligi ex dictis Aui.ſexto natu-
ralium.⁊ in libro de dr̃ia ſpũs ⁊ anime.¶ Ad cuiꝰ euidẽtiã
notãdum ꝙ ſicut colligit ex dictis libris cerebruꝫ animalis
diuiditur in duas ptes.anterioreꝫ:que maior eſt:⁊ poſterio
rem que minor eſt.Et in parte anteriori ſunt duo vẽtriculi
vnus altior alio ⁊ ante alium.In poſtrema parte eſt vnus
tãtum.⁊ quaſi inter iſtas duas partes eſt vnus vẽtriculus
medius habẽs duas partes.vnam ſuperiorem:⁊ aliam in-
feriorem.ita ꝙ eſt vna ſita ſuper aliam.⁊ inter illum medi-
um vẽtriculum ⁊ ptem poſteriorem eſt quoddã corpus ad
modum v̈mis:⁊ claudit ⁊ aperit cum opus fuerit memora
ri.⁊ vergit verſus ptem poſteriorẽ.¶ De iſtis ergo per ordi
nem dicamus.A primo ergo vẽtriculo prime partis proce-
dunt ſeptem paria neruorum.quorũ vnũ deſeruit v̈tuti vi
ſiue.⁊ orit vnus neruus a dextra parte illiꝰ primi vẽtriculi.
alius a ſiniſtra.⁊ qui orit a ſiniſtra tẽdit ad dexteram.⁊ qui
a dextera ad ſiniſtram.ita ꝙ concurrunt ⁊ iterſecãt ſe admo
dum crucis.protẽdunt autem iſti nerui ⁊ elõgãtur quouſq̃ꝫ
recipiũt in ſuis orificijs ipſos oculos.¶ Nota etiam ꝙ in il
lo concurſu eſt q̃dam ꝯcauitas per quam poteſt eſſe tranſitꝰ
ipſius ſpiritus ab oculis vſq̃ꝫ ad illum primũ ventriculuꝫ
prime partis cerebri.⁊ ab illo eſt via vſq̃ꝫ ad ventriculũ me
dium.⁊ ab illo vſq̃ꝫ ad poſteriorem.¶ His premiſſis notã-
dum ꝙ in illo concurſu neruorum duorum eſt organũ vir
tutis viſiue cuius eſt colores apprehendere.quia ſi alibi vi-
ſus iudicaret de obiecto.cum recipiat duas ſpecies in duo-
bus oculis:ſemper iudicaret vnum eſſe duo.¶ Uirtus au-
tem ſenſitiua interior propinquior virtuti viſiue eſt ſenſus
cõmunis.cuius organum eſt in primo ventriculo anterio-
ris partis cerebri.cuius officium eſt apprehendere oia ſenſi
bilia ſenſuũ pticulariũ.⁊ iudicare dr̃iam eorꝝ.vt habet ſecũ-
do de aĩa ad hũc ſenſum vident ꝯcurrere organa ſenſuũ pti
cularium.ſicut ad cẽtrum vel ad pũctum.vt ait Ariſtoteles
ibidem.hec etiam virtus vocat fantaſia.vnde idem eſt dice-
re fantaſiam ⁊ ſenſum cõmuneꝫ.de hoc ſenſu loquit Auice.
6.naturaliũ.libro.4.capitulo primo.¶ Poſt ſenſum autẽ
cõmunẽ eſt imaginatio.cuius organum eſt poſterior vẽtri-
culus anterioris partis cerebri.cuius offm̃ eſt retinere illud
quod ſibi tradit a ſenſu cõmuni.retinet eniꝫ ſpecies illorum
que apprehenduntur tam a ſenſibus particularibus q̃ꝫ a
ſenſu communi.non tamen diſcernit.vt dicit Auice.6.natu
ralium:libro.4.capitulo primo.diſcernere autẽ ꝯuenit ipſi